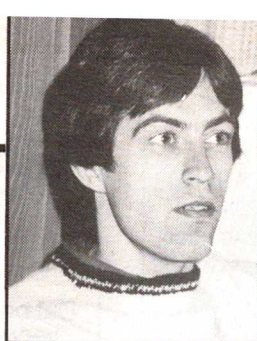
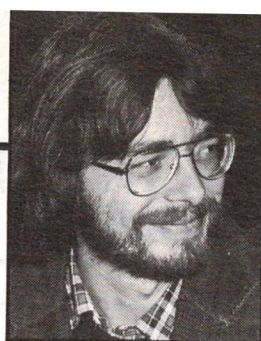

drs. ir. A. Dreimuller
drs. A. van Hooren

restauratie

Centraal monumentenbeleid ineffectief

Maar kan het wel beter?

Uit een onlangs afgeronde analyse van de bescherming van stads- en dorpsgezichten blijkt dat het monumentenbeleid van de centrale overheid op dat terrein niet effectief is. De bescherming tegen aantasting is alleen afhankelijk van de houding van gemeentebesturen. Is deze houding positief dan is het behoud relatief goed. Helaas beschikken ook de gemeenten niet over de instrumenten noch de middelen om een verbetering op gang te brengen.

Monumentenzorg is kortgeleden verrijkt met een studie naar de bestuurlijk juridische effectiviteit van het beleid op het gebied van de stads- en dorpsgezichten. Het onderzoek is zonder meer goed te noemen. De resultaten zullen in de komende maanden van grote betekenis blijken te zijn in de decentralisatiediscussie.

Daarom gaan we ook uitgebreid in op de belangrijkste informatie, conclusies en aanbevelingen van deze studie.

Het onderzoek is in de periode van februari 1981 tot maart 1983 in opdracht van de ministeries van WVC en VROM uitgevoerd door de Rijksuniversiteit Leiden in samenwerking met Kuiper Compagnons te Rotterdam.

actuele situatie

De bescherming van stads- en dorpsgezichten is gebaseerd op toevoegingen aan de Monumentenwet, die tijdens de behandeling van die wet in 1961 werden gemaakt. In grote lijnen komen die hierop neer dat de overheid allereerst inventariseert welke gezichten voor bescherming in aanmerking komen. Vervolgens start zij een aanwijzingsprocedure. Tijdens deze procedure geldt een interimbescherming. Deze houdt in dat geen bouwvergunning zonder toestemming van de minister van WVC verstrekt mag worden. Heeft deze bezwaar dan kan hij aan de minister van VROM vragen of hij het daarmee eens is, in welk geval de bouwvergunning niet wordt afgegeven (in minder dan 1% van de aanvragen).

Nadat de aanwijzing heeft plaatsgevonden, dient de gemeente binnen twee jaar een zogenaamd „beschermend” bestemmingsplan vast te stellen. Een dergelijk bestemmingsplan is over het algemeen stringenter ten aanzien van de vorm, materialen en structuur, dan een normaal bestemmingsplan.

Twijfel

In de loop der jaren is men zowel binnen de Rijksdienst als daarbuiten sterk gaan twijfelen aan het nut van deze wijze van beschermen. Zoals in het rapport terecht wordt opgemerkt is de groeiende aandacht voor historische waarden er vervolgens debet aan dat die twijfel omgezet is in een onderzoeksopdracht. Niettemin zijn de ministeries te complimenteren met het feit dat zij een dergelijke opdracht hebben gegeven.

Het onderzoek is ook van belang in verband met het vraagstuk van de decentralisatie van rijkstaken. In die discussie wordt het argument gebruikt dat de decentralisatie nodig is vanwege de ineffectiviteit van het centrale beleid.

In het rapport constateren de auteurs, dat er een paradoxale situatie kan ontstaan, als de overheid probeert haar ineffektieve beleid te verbeteren door meer centralisatie. Als de oorzaak van het ineffektieve beleid is gelegen in te weinig speelruimte voor de lokale overheid, dan kan het gevolg van meer centralisatie een nog minder effectief beleid zijn. In het rapport neemt men zonder meer aan,

dat dit de actuele situatie weergeeft. Het lijkt ons hier niet de plaats om uitvoerig op dit probleem in te gaan, maar het is de vraag of de problemen bij het opstellen en uitvoeren van het beleid zo eenvoudig gekarakteriseerd kunnen worden.

Resultaten

Tot 1979 heeft een niet op uniforme richtlijnen opgestelde lijst gefungeerd. In dat jaar werd de nota „Herinventarisatie van stads- en dorpsgezichten” gepubliceerd. Onderzocht zijn 500 nederzettingen, waarvan er uiteindelijk 332 op de lijst geplaatst zijn. Naar aanleiding van de plaatsing op een van deze twee lijsten is een aanwijzingsprocedure gestart, waarbij opvalt dat na een vliegende start in 1961, het tempo waarin gezichten aangewezen worden, sterk is teruggelopen (nu één tot drie per jaar).

Momenteel zijn 158 gezichten aangewezen. Aanleiding

voor deze trage gang van zaken is niet dat de procedure ingewikkelder is geworden, maar dat de toelichting bij de aanwijzing veel uitvoeriger is dan vroeger en dat het bestuurlijk vooroverleg meer tijd in beslag neemt. De reden hiervan is dat de rijksoverheid hoopte met die extra informatie de bestuurders te motiveren voor de bescherming. Opmerkelijk is verder dat het beleid van de overheid gedurende de onderzochte periode geleidelijk is verschoven van een bescherming van het beeld naar de structuur en van een conservering naar een begeleiding van de ontwikkeling. (Een verandering die in de sfeer van de pure restauratie helaas nog steeds grote weerstand ondervindt).

In de 158 aangewezen gezichten zijn 146 beschermde bestemmingsplannen vastgesteld, waarvan 57 vigeren. Voor 86% van de 146 geldt dat deze niet binnen de gestelde twee jaar zijn vastgesteld. Opvallend is dat in-

dien het initiatief tot de aanwijzing uitgaat van de gemeente voor 40% het bestemmingsplan wel binnen twee jaar vastgesteld werd. Dit tegenover 10% indien de rijksoverheid het initiatief had genomen.

Ineffectief

Aan het bestuurlijk-juridische deel van het onderzoek is een stedebouwkundige evaluatie gekoppeld. Daardoor werd het mogelijk uitspraken te doen over de mate waarin de instrumenten van de overheid ook daadwerkelijk tot behoud van het gezicht leiden. De conclusies van dit deel van het onderzoek moeten voor de rijksoverheid zeer teleurstellend zijn. De onderzoekers stellen dat de formele en de informele instrumenten van het rijk ineffectief blijken te zijn. De aanwijzing leidt niet tot een relatief beter behoud. Door-slaggevend blijkt de houding van het gemeentebestuur. De interimbescherming heeft slechts in enkele gevallen een positief effect en ook het opvoeren van het aantal contacten tussen rijk en gemeenten heeft geen positieve gevolgen.

De onderzoekers constateren dat indien het gemeentebestuur positief staat tegenover de bescherming, ongewenste ontwikkelingen tegengehouden kunnen worden. Daarentegen is het ook voor een gemeente bijna niet mogelijk een gewenste ontwikkeling op gang te brengen, ook al beschikt zij over betere instrumenten dan het rijk. De gemeente staat dicht bij de particulieren en kan sneller op de gebeurtenissen inspelen. Bovendien kan de gemeente zelf openbare werken ter hand nemen.

Initiatief

De conclusies van het onderzoek liggen na deze summier weergave van de belangrijkste resultaten van de studie voor de hand: laat het initiatief van de aanwijzing uitgaan van de gemeente (anders heeft het toch geen effect), en geef de gemeente meer middelen en instrumenten om niet alleen verstoringen tegen te gaan, maar tevens een herstel op gang te brengen.

Het is belangrijk om iets langer bij de uitwerking van de conclusies stil te staan, omdat deze voor de monumentenzorg opmerkelijk zijn. De onderzoekers bevelen namelijk aan dat het beheersbeleid van een stads- en dorpsgezicht – een be-

schermde structuur in hun terminologie – ingepast moet worden in het stads- en dorpsvernieuwingsbeleid van een gemeente. Het instrumentarium voor de bescherming dient gezocht te worden in de Wet op de Stads- en dorpsvernieuwing. Daarbij denken de onderzoekers dan met name aan de mogelijkheden van het aanschrijvingsbeleid en het voorkeursrecht. Bovendien moet de toekenning van de financiële middelen plaatsvinden binnen de voor de Stadsvernieuwing beschikbaar te stellen middelen.

„Wanneer het stadsvernieuwingsplan mede betrekking heeft op een beschermde structuur, dient het streven naar behoud van de cultuurhistorische karakteristieken in het uitvoeringsplan en in de raming van de financieringsbehoefte van de gemeente tot uitdrukking te komen. Hierdoor wordt een integratie van monumentenzorg en ruimtelijke ordening bereikt.” (cursivering van A. D. en A. v. H.)

Juist deze laatste opmerking is voor de monumentenzorg van bijzonder belang. Een deel van de mensen die monumentenzorg een goed hart toedragen vragen al jaren om de monumentenzorg onder te brengen bij het ministerie van VROM en pleiten daarmee ook voor integratie, gedeeltelijk met dezelfde argumenten. Het is daarom te hopen dat de resultaten van deze studie en de achterliggende gedachten zullen doorklinken in het standpunt dat de minister inneemt over de decentralisatie van de monumentenzorg. ■

Titel:

Monumentenzorg en effecten van centraal beleid, een analyse van de bescherming van stads- en dorpsgezichten. 250 pagina's, geïllustreerd.

Auteurs:

W. Derksen, M. Gonggrijp-van Mourik, R. Smook, T. de Beer.

Uitgever:

Kluwer, Deventer.

Prijs:

f 36,-

De economische voordelen van onderhoudsmanagement van bouwadviesgroep van Gasteren

J. van Gasteren: "Inzicht in onderhoud bespaart erg veel kosten".

Het plannen van toekomstig onderhoud, met de kosten die daaraan verbonden zijn, kan u veel problemen besparen. Als u ontdekt dat er onderhoud nodig is, is het soms al te laat. Het onderhoud kan dan behoorlijk kostbaar worden. De exploitatiebegroting is bij lange na niet sluitend meer. Bouwadviesgroep van Gasteren kan onderhoud wél voorspellen! Waardoor uw exploitatiebegroting een veel gezonder beeld krijgt. Hoe doen wij dat?

Inzicht in onderhoudskosten door ervaring

Door onze kennis en ervaring bij het ontwerpen en begeleiden van de bouw van fabrieken, kantoren en woningen kunnen wij onderhoud goed plannen. Als bouwadviseurs hebben wij daardoor inzicht in de levensduur van bouwmaterialen en constructie.

Onafhankelijk is een pré

Wij zijn niet aan bepaalde aannemers, loodgieters, schildersbedrijven enz. gebonden. Wij kiezen voor dát bedrijf dat het beste is uitgerust voor die specifieke onderhoudsklus.

Bouwadviesgroep van Gasteren bv

De Spanring 18,
1852 BH Heiloo,
telefoon 072 - 333840

Onderhoudsmanagement betekent kostenbesparing

Wij...bouwadviesgroep van Gasteren kijken naar de levensduur van de materialen die verwerkt zijn, de zorgvuldigheid van het verwerken en de constructie.

Uw gebouwenbestand wordt geïnventariseerd en wij leggen de onderhoudsactiviteiten vast in tijd en geld. U krijgt aldus een duidelijk inzicht in toekomstige kosten.

De werkzaamheden van bouwadviesgroep van Gasteren omvatten: Bouwvormgeving.

Ontwerpen en uitwerken van bouwprojecten.

Projectbegeleiding.

Organisatie tijdens de bouw, strakke kostenbewaking enz.

Onderhoudsmanagement.

Begeleiden, plannen en begroten van de te verwachten onderhoudskosten.

Renovatie.

Meer informatie

- Wij willen meer informatie over uw manier van werken.
- Wij willen meer informatie over uw ervaring.
- Wij willen een persoonlijk onderhoud.

bedrijf: _____

adres: _____

plaats: _____

telefoon: _____

naam: _____

Bouwadviesgroep van Gasteren bv,
De Spanring 18,
1852 BH Heiloo.

no 1